

ratikus körülmények között figyelemmel az egyén szabad belátására és döntésére is. Erről van aktuális és speciális mondandója a szociológiának, (vö. például Hartmut Esser: *Soziologie – Spezielle Grundlagen* (Frankfurt a.M., 1999-2001, hat kötetben). Asszimilációról nem beszélhetünk addig – és ez máig a németországi törökség státusza, amíg a zárt etnikai kolóniákba tömörülés a jellemző. A törökök egyféle vallási-etnikai alnemzetet képeznek a német nemzeten belül, ellentétben például az olaszokkal vagy görögökkel, akik régóta felhagytak az önkéntes szegregációval. Az integráció és asszimiláció alakulása ma nyitott kérdés. A német társadalomnak valamilyen formában az utóbbi változat állna az érdekében de ennek az erőforrásai a török közösségen belül rejlnek, a törököknek kell állniuk a sarat már az integráció – a szakmai képzés, a magasabb iskolázás – egyre szaporodó, a nem török fiatalságot is megpróbáló buktatóival szemben. Ezzel kapcsolatban azonban már a német nyelv elsajátítása körül komoly nehézségek merülnek fel, különösen a nők körében, ahol még az anyanyelvi (!) írástudatlanság hihetetlen ürét is ki kell tölteni.

Komáromi Sándor

Oroszország, 2007

Ziegler, Charles E.: Russia and the CIS in 2007: Putin's Final Year? = Asian Survey, XLVIII. évfolyam, 2008. január/február, 1. szám, 133-143. p.

Charles E. Ziegler professzor, tudós, az Institute for Democracy and Development (Louisville) igazgatója.

2007-ben, Vlagyimir Putyin második elnöki terminusának végéhez közeledve, miközben az ország a parlamenti választásokra és az elnökválasztásra készülődött, Oroszország folytatta távolodását az alkotmányos, demokratikus jogállamiságtól. A gazdaságot a magas olaj- és gázárak fenn tartották, de az ország aggasztó szociális problémáinak megoldásában kevés előrelépés történt.

Belpolitika

Ahogy Putyin második elnöki terminusa a végéhez közeledett, a kérdés nem az volt, hogy a korábbi KGB-alezredes hatalmon marad-e, hanem, hogy milyen módon teszi ezt meg. Sokan arra bíztatták a népszerű elnö-

köt, hogy hagyja figyelmen kívül az orosz alkotmányban írottakat, és vezesse tovább az országot korlátlan ideig. Az elnök ennek ellenére jobbnak látta fenntartani a demokrácia látszatát, és úgy döntött, inkább egy hű követőjének adja át az elnökséget, ő maga pedig egy másik kormányzati pozícióból irányít tovább. A korábban magát a pártpolitikától távol tartó Putyin az Egyesült Oroszország párt októberi nagygyűlésén hivatalosan is elfogadta, hogy vezeti a párt listáját a decemberi választásokon, valószínűsítve ezáltal, hogy elfogadná a kormányfői kinevezést. December 2-án pedig bejelentette, hogy pártfogoltját, Dmitrij Medvegyevet támogatja az elnökválasztáson.

Putyin utolsó évében a hadsereg modernizálása és megerősítése központi kérdéssé vált. Szergej Ivanov védelmi miniszter, az elnök közeli szövetségese, 31,6 milliárdos honvédelmi kiadást jelzett elő 2007-re, ami a 2002-es költségvetés négyszerese volt, és új Topol-M ballisztikus rakéták, stratégiai bombázók, légvédelmi rendszerek és tankok beszerzését helyezte kilátásba. Az orosz katonaság fejlesztésének azonban gátat szabtak az orosz társadalom komoly demográfiai, egészségügyi és oktatási problémái, a sorkatonák többsége ugyanis az átlagnál kevésbé egészséges. Az alkoholizmus, a drogfogyasztás, a balesetek és az erőszakos bűncselekmények nagy száma, a HIV/AIDS terjedése, a nagyarányú dohányzás és a környezetszennyezés, mind hozzájárult, hogy Oroszország lakosságának várható átlagéletkora, a fejlődő afrikai országokhoz hasonlóan, 65,3 év. A népesség évente körülbelül 700 000 fővel csökken. Ezeknek a tendenciáknak a visszaszorításával az elnök Dmitrij Medvegyev kormányfő-helyettest bízta meg. Medvegyev ígéretet tett, hogy az egészségügy, az oktatás, a lakáskérdés és a mezőgazdaság problémáinak orvoslására kidolgozott, úgynevezett „nemzeti projekteknek” (*national projects*) köszönhetően az említett szektorok finanszírozására szánt összeg el fogja érni az ország bruttó hazai termékének (*gross domestic product, GDP*) a 9 százalékát.

2007 folyamán Moszkva többször is összetűzésbe került a Nyugattal. A Sanghaji Együttműködési Szervezet (Shanghai Cooperation Organisation, SCO) augusztusi, „Peace Mission 2007” elnevezésű, nemzetközi hadgyakorlatának központi üzenete egyértelműen az volt, hogy Közép-Ázsia biztonságáért nem Washington, hanem az SCO tagállamai, elsősorban Oroszország és Kína felelősek. Putyin erősen kritizálta Amerika unilateralizmusát, és bejelentette, hogy Oroszország újra nagy távolságú őrjáratokat indít az Atlanti-óceán északi területei és a Csendes-óceán felett. Az elnök a Nyugattal szemben felvett, magabiztos álláspontja táplálta a nacionalizmust az országon belül is. A hazafiasság és az idegengyűlölet egyre szélesebb körben terjedt el, megnőtt a külföldiek elleni támadások száma.

2007-ben, a korábbi évekhez hasonlóan, az Orosz Ortodox Egyház fontos szerepet játszott a politikai életben, és az év fontos fejleményeként tartják számon történelmi megbékélését a Külföldi Orosz Ortodox Egyházzal, amely korábban azzal vádolta az Orosz Ortodox Egyházat, hogy a kommunisták kezére játszik. A két egyház közötti törés rendbetétele erősítette Oroszország és a határain kívül élő orosz diaszpóra viszonyát, és Putyin elnök határozott támogatását élvezte. Az orosz nemzeti tudat szoros összekapcsolása az orosz ortodox vallással azonban a lakosság legalább 20 százalékát kitevő nem-orosz lakosság elidegenedésével fenyeget, a lakosság ezen része ugyanis többségében muszlim.

Az idegenekkel szemben tanúsított intolerancia megnyilvánult kaukázusi bevándorlók és külföldiek elleni skinhead-támadásokban, Amerika-ellenes kijelentésekben, sőt a politikusok körében egyre nagyobb mértékben terjedő idegengyűlölő és antiszemita retorikában is. A Szövetségi Bevándorlási Hivatal igazgatója 2007-ben 10 millió före becslte az oroszországi bevándorlók számát. Egy ugyanezen év elején elfogadott törvény korlátozta a külföldiek bevándorlását, ellenőrzés alá vonta az orosz piacon többségben levő, külföldi kereskedőket, és bevándorlási kvótát szabott ki a közép-ázsiai, kaukázusi és kínai bevándorlókra.

Gazdaság

2007 az orosz gazdasági fellendülés kilencedik éve volt már, a GDP növekedését 7 százalékra becsülték. A dinamikus gazdaságot elsősorban a magas olaj- és földgázárak tartották lendületben, de a növekvő fogyasztói igények, az építkezések fellendülése és az erős üzleti befektetések is támogatták. Az egy före eső éves bevétel meghaladta a 9900 dollárt. A munkanélküliség 5,7 százalékra esett vissza, csökkent a szegénység, és a kormány 430 milliárd dollár tartalékot halmozott fel külföldi valutákban. A vártnál magasabb infláció azonban, a rubel értékét és a gyenge befektetéseket figyelembe véve az olaj- és földgáz-szektorban, aggodalomra adott okot.

Oroszországban a nagyszabású üzletek továbbra is szoros összefüggésben álltak a kormánnyal. A Kreml vezető hivatalnokai rendszerint nagy vállalatok vezetői. Putyin stratégiája, megfélemlíteni a „kiskirályokat”, egyértelműen hatékonynak bizonyult. Azok, akik nem menekültek még el az országból, vagy nem ültek börtönben, lázasan igyekeztek az elnököt hűségükről biztosítani. Néhány nagyvállalati vezető eladni kényszerült részvényeinek egy részét az államnak, másokat olyan külföldi üzletek kötésére ösztönöztek, amelyekről úgy ítélték meg, hogy Oroszország javát szolgálják. Putyin piaci erők iránti elkötelezettségét ellensúlyozták azonban a

stratégiai gazdasági szektorok feletti állami befolyás visszaszerzésére tett lépések, illetve az alapvető élelmiszerek árának októberi befagyasztása.

A korrupció és a bűnözés nagy kihívást jelentett az orosz gazdaság és társadalom számára. Az olajüzletről befolyó hatalmas jövedelmek növelték az amúgy is nagy mértékű korrupciót. A Transparency International (TI) nemzetközi korrupcióellenes szervezet Oroszországot 2007-ben a 143. helyre sorolta korrupciós indexén (Corruption Perception Index, CPI), holtversenyben Gambiával és Indonéziával, és csak kicsivel lemaradva a hírhedten korrupt Nigériától. Putyin ígéretet tett a korrupció visszaszorítására, de stratégiája, a közvélemény szemében elítélendővé tenni a megvesztegetést, távolról sem bizonyult elégségesnek. A gyenge orosz politikai intézmények, a civil lakosság és a tömegmédiák elnyomása, valamint a nagyszabású üzletek és a kormány szoros kapcsolata támogató légkört biztosított a korrupcióhoz. A bűnözés többi válfaja is tovább virágzott 2007-ben Oroszországban. A gyilkosságok, rablások, rasszista támadások, a drokkereskedelem és a szervezett bűnözés egyaránt komoly problémát jelentett az állam, a társadalom és a gazdaság számára.

Oroszország visszatér Ázsiába és a világba

Az ország gazdasági sikerének és Putyin biztos kezű vezetésének köszönhetően Oroszország magabiztosabbá és agresszívebbé vált a nemzetközi ügyekben. Az orosz vezetők európai országként emlegetik Oroszországot, ha azonban politikai érdekekről, nemzetközi pozíciókról van szó, jobban egyetértenek a tekintélyelvű Kína nézeteivel, mint a demokratikus Nagy-Britanniával. 2007-ben Oroszország több kérdésben is nézeteltérésbe került Európával és az Egyesült Államokkal. Okot adott a nézeteltérésre az olaj- és földgázutánpótlás lehetséges elzárása, Washington terve, hogy rakétavédelmi rendszereket telepít Lengyelországba és a Cseh Köztársaságba, a koszovói kérdés, az iraki konfliktus, Alekszandr Litvinenko megmérgezése, Grúzia és Ukrajna lehetséges NATO-tagsága és az oroszországi tekintélyelvű belpolitikát elítélő nyugati kritikák. Ezzel szemben Ázsiával, néhány kisebb problémát leszámítva, rendkívül jó kapcsolatokat ápolt Oroszország 2007-ben.

Oroszország számára Kína kulcsfontosságú az Ázsiába történő újbóli integrációhoz. Kína hatékony ellenpontja az Egyesült Államoknak, a NATO-nak és az Európai Uniónak, amelyek Moszkva szerint agresszíven megsértik az orosz érdekeket és Oroszország szuverenitását. Putyin és ázsiai kollégái véleménye szerint a nemzetközi erőmegoszlás kezd eltolódni az USA-ból és Európából Ázsia felé, így a nyugati államok kénytelenek lesznek figyelembe venni Oroszország és Ázsia érdekeit. A jövő többpólusú, kevésbé Európa-központú világot ígér.

Oroszország és Kína pragmatikus gazdasági kötelekeken és azonos stratégiai problémákon alapuló kapcsolata évek óta a legsikeresebb volt 2007-ben, és a folyamatban lévő biztonsági megegyezések a Csendes-óceán térségét illetően még szorosabbra fűzték a két ország viszonyát. Az orosz-kínai kapcsolat ugyanakkor nem volt teljes mértékben feszültségmentes. Moszkva erőfitogtató energiaügyi diplomáciájának fontos eleme az olaj- és gázexport közép-ázsiai útvonalának monopolizálása. Peking azonban tárgyalásokat folytatott közép-ázsiai államokkal az energiahordozóikhoz való közvetlen hozzáférés érdekében.

Az orosz-japán kapcsolatra alapvetően az üzletközpontúság és a pragmatikusság volt jellemző 2007-ben. A két kormányzat és az üzleti élet szereplői rendszeresen egyeztettek különböző szintű fórumokon. A szívélyes viszony ellenére azonban továbbra sem volt fejlődés a területi kérdések tisztázásában, és nem jött létre békeszerződés. Mindkét ország politikájában az energiahordozók jelentették az elsődleges hajtóerőt, és, noha Oroszország már nem szomjazta olyan elkéseredetten a japán befektetéseket és technológiákat, mint a '80-as, '90-es években, az orosz vállalatok örömmel fogadták a japán befektetéseket az energetikai projekteken.

2007-ben Putyin igyekezett újra lendületbe hozni az orosz-indiai kapcsolatokat, ami az USA elleni versengésben komoly előnyökkel járt. Úgy tűnt, India nem engedi, hogy friss kapcsolatai Washingtonnal befolyásolják független külpolitikáját, és Putyin januári látogatásakor a két ország aláírt egy együttműködési megállapodást a nukleáris energia békés felhasználásáról. Az orosz-indiai kereskedelmi kapcsolatok alapvető összetevői szintén az energia és a fegyverek.

Közép-Ázsia és a Kaukázus

Oroszország kül- és energiapolitikája Közép-Ázsiában és a Kaukázusban elsősorban a biztonságot fenyegető tényezők visszaszorítására és a '90-es években elveszített befolyás visszaszerzésére koncentrált. A csecsenföldi helyzet némileg stabilizálódott Razman Kadirov vezetése alatt. Kadirovot (aki, híresztések szerint, az Anna Politkovszkaja gyilkosság mögött is áll) Putyin nevezte ki köztársasági elnökké. A korábbi bokszoló a Csecsen Köztársaság miniszterelnöke volt, amíg be nem töltötte a köztársasági elnökséghez szükséges 30. évét. Kadirov a lázadók könyörtelen leverésével vívta ki Putyin támogatását.

Oroszország kétoldalú tárgyalásokkal és multilaterális szervezeteken keresztül is közeledett Közép-Ázsiához és a Kaukázushoz. Az utóbbiak közül a legfontosabb az SCO és a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete (Collective Security Treaty Organisation, CSTO). Az utóbbi szervezet tag-

államai: Oroszország, Kazahsztán, Üzbegisztán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Örményország és Fehéroroszország. A Független Államok Közössége (Commonwealth of Independent States, CIS), Oroszország erőfeszítései ellenére, továbbra is elégtelenül működött, és a tagállamok és Oroszország feszült viszonya egyértelmű volt. Ezzel szemben az SCO egységesebb képet mutatott, és a tagállamok a szervezet augusztusi, bisceki csúcán elítélték az unilaterális önvédelmi törekvéseket (alig félreérthetően utalva az USA iraki és közép-ázsiai beavatkozásaira), és megegyeztek egy Afganisztánt körülvevő „drogellenes övezet” („anti-narcotics belt”) létrehozásában. A tagok az úgynevezett „színes forradalmaktól” tartva egységesen felszólaltak a demokratikus elvek terjesztésére irányuló nyugati törekvések ellen is.

Összegzés

A látszat alapján Putyin megerősítette Oroszország gazdaságát, rendet teremtett a káoszban, és segített visszanyerni az ország nagyhatalmi státuszát a világban. A valóságban azonban az orosz politika egyre nagyobb mértékben tekintélyelvűvé és központosítottá vált. Moszkva otthonosabban érzi magát az ázsiai környezetben, mint a demokratikus nyugati államok között, a gazdaság sikere pedig a változó energiaárakon múlik. A politikai berendezkedés a jogállamiság helyett egy erős egyéni vezető, „cár” irányába mozdult el. Putyin, hatalmának bebetonozásával és az ellenzéki erők háttérbe szorításával szinte elérhetetlen távolságba taszította Oroszország jól működő demokratikus rendszerré alakulását.

Décsi Timea

Milyen jövője legyen Izraelnek?

Dieckhoff, Alain: Quel avenir pour Israël? = Politique internationale, 2008, 119. no, 97-113 p.

(A tanulmány szerzője, Dieckhoff tudományos igazgató a CNRS-ben.)

2008. május 8-án volt 60 éve, hogy „Izrael területén zsidó állam alakult”, amint azt Ben Gurion ünnepélyesen bejelentette. Az elmúlt évtizedek értékelése attól is függ, kinek a szemszögéből nézzük. A tények: 1948-ban a világ zsidóságának 6, 1980-ban 25, ma pedig 40 százaléka él Izraelben. Sőt, itt él a legtöbb tizenöt év alatti zsidó fiatal is (több mint az Egyesült